

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/314
Toplantı Tarihi/Sayısı : 17.10.2023/37
Karar Numarası : 2023/808
Başvuran : Y.Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kars T Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. COVID-19 salgını nedeniyle başvuranın tutulduğu koğuşun karantinaya alındığı ve karantina altındaki mahpusların temel ihtiyaçlarının karşılanmayarak kötü muamele yasağına aykırı davranıldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde özetle;

a. Başvuranın koğuşunda kalan mahpuslardan ikisinin rahatsızlanması üzerine koğuşa PCR testi yapılması talebinde bulunduğu, başvuran dışındakilere yapılan testlerin sonucu neticesinde daha önce üç defa COVID-19 aşısı olmasına rağmen diğer dokuz koğuş arkadaşlarıyla birlikte başvuranın karantinaya alındığı,

b. Temizlik ve hijyen koşullarına önem verilmesi gerekirken karantinanın başladığı gün koğuşun şebeke sularının kesildiği, buna ilişkin anonsun da kesintiden ancak 1 saat sonra yapılması dolayısıyla hazırlık yapılamadığı, aradan geçen 2 saatin akabinde koğuşun elektrik ve ısınma sistemlerinde de kesinti yaşandığı,

c. Karantina uygulamasından itibaren koğuşa 35 saat su verilmediği, bu sürede içme suyu ihtiyacının ancak kantinden alınan pet şişelerle karşılanabilmesi söz konusu iken temizlik ihtiyacını gidermenin mümkün olmadığı, bu nedenle sistematik bir kötü muameleyle maruz kaldığı iddia edilmiştir.

3. Kars T Tipi Kapalı Ceza Kurumunun yazılı görüşünde özetle;

a. Başvuranın koğuş arkadaşlarından beş kişiye PCR testi yapıldığı ve üç kişinin test sonucunun COVID pozitif olduğu görüldüğünden tüm koğuşun karantinaya alındığı, karantinadan dokuz gün sonra yapılan ikinci test sonuçlarının başvuran da dahil olmak üzere tamamının negatif sonuçlandığının anlaşıldığı,

b. COVID-19 salgınına ilişkin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yazılarında yer alan "...PCR testinin pozitif çıkması halinde ise doktorun önerisi doğrultusunda gerekli takip ve tedavi işlemlerine başlanılmalı, 10 günlük izolasyona alınmalı, izolasyon süresi sonunda tekrar PCR testi yapılmalı ve negatif çıkması halinde odalarına yerleştirilmelidir. Bu süreçte; pozitif vaka ile birlikte izolasyonda kaldığı odadaki diğer hükümlü/tutuklular yakın temaslı kabul edilerek, 10 günlük izolasyona alınmalıdır. Bu durumla karşılaşılması halinde her halükarda izolasyon ilk girişten başlamak üzere pozitifler ve yakın temaslılar bakımından 14 güne tamamlamalıdır..." talimatına istinaden aynı koğuşta bulunan mahpusların test sonuçlarının pozitif çıkması nedeniyle başvuranın yakın temaslı kabul edilip karantinaya

alındığı, süreç sonunda testlerin yeniden negatif sonuçlanmasıyla beraber karantinaların sona erdirildiği,

c. 2/3/2022 tarihinde Kurumun boru hatlarında meydana gelen sızıntı için tadilat yapılırken iş makinesinin kazı çalışması sırasında bazı su borularının zarar görmesi dolayısıyla plansız su kesintisi yaşandığı, olağan şartlarda planlı bir kesinti yaşanmadan önce mahpuslara anonslarla bilgilendirme yapılarak gerekli tedbirleri alabilmeleri için fırsat tanındığı, ancak başvuranın şikayetine konu olan kesintinin plansız olarak gerçekleştiği,

ç. Ayrıca iş makinesinin kazısı sırasında Kurumun ana elektrik hattı kablolarının kopması sebebiyle elektrik kesintisi yaşandığı, bu arızaların da giderilerek bahsedilen olaya ilişkin tutanak tanzim edildiği, 2/3/2022 tarihinde yaşanan plansız kesintilerin onarımının kısa sürede gerçekleştirildiği ve temel ihtiyaçların yeniden karşılanmaya başlandığı ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuru dilekçesinde belirtildiği üzere, başvuranın koğuşundaki test sonucu pozitif çıkan 2 kişiye ilave olarak başka koğuşlardan bir mahpusun ve temaslı olduğu 2 kişinin de koğuşlarına yerleştirildiği, fakat muhatap görüşünde belirtilen Bakanlık talimatı dolayısıyla başvuru dilekçesinde yer verdiği COVID-19 ile ilgili şikayetinden vazgeçtiği,

b. Başvurudaki ikinci iddia olan elektrik ve su kesintisine ilişkin; başvuru dilekçesinde her ne kadar yaşanan kesintiler 35 saat olarak tahmin edilmişse de muhatap görüşüne ek yapılan tutanakta bunun 24 saat 10 dakika olarak aktarıldığı, muhatabın yazılı görüşünde kısa bir sürede onarımın yapıldığının belirtilmiş olmasına rağmen temel ihtiyaçların karşılanması noktasında 24 saatlik kesintinin dahi kötü muamele olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek söz konusu şikayet sürdürülmüştür.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir. Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 43'üncü maddesine göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları Yönetmelik'te yer alan düzenlemeler doğrultusunda incelenmektedir.

7. Yönetmelik'in 65'inci maddesine göre, "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu, Kurumun insan haklarını korumak ve geliştirmek, kişilerin eşit muamele görme hakkını güvence altına almak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığı önlemek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere faaliyet yürüteceğini ve bu kapsamda başvuru üzerine veya

resen incelemeler yapabileceğini hüküm altına almaktadır.

9. Başvuran öncelikle “PCR testi yapılmadan ve öncesinde üç defa aşı olması dikkate alınmadan test sonucu pozitif çıkan koğuş arkadaşlarıyla beraber karantina uygulamasına tabi tutulduğunu” iddia etmişse de başvuru incelemesi devam ederken muhatabın beyanlarını da dikkate alarak bu şikayetinden vazgeçtiğini Kurumumuza bildirmiştir. Dolayısıyla başvuranın söz konusu iddiasının değerlendirme kapsamına alınmamasına kanaat getirilmiştir. Somut başvuru, başvuranın "karantinaya alınmasıyla birlikte Kurumun şebeke sularının yaklaşık 35 saat süreyle kesildiği, su kesintisine ilişkin anons yapılmaması nedeniyle buna yönelik hazırlık yapamadığı, kesinti dolayısıyla temizlik ihtiyaçlarını karşılayamadığı, içme suyu ihtiyacını kantinden temin edilen pet şişe sulardan karşılayabildiği, ilaveten aynı gün Kurumda elektriklerin de kesildiği" iddiaları temelinde incelenecektir.

10. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 72'nci maddesinin birinci fıkrasında “*Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır*” denilmektedir.

11. Ceza İnfaz Kurumu İdaresi, salgın durumları karşısında, bulaşıcı hastalıkların yayılmasının önlenmesi yükümlülüğü çerçevesinde hareket etmek durumundadır. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi (CPT)'nin “Koronavirüs Pandemisi Bağlamında Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılan Kişilere Yönelik Muameleyle İlişkin İlkeler Bildirisi'nde şu ifadeler yer verilmiştir; “*Koronavirüs (COVID-19) pandemisi, Avrupa Konseyine üye tüm devletler için olağanüstü zorluklar yaratmıştır. Polis gözaltı merkezleri, cezaevleri, göçmenlerin tutulduğu geri gönderme merkezleri, psikiyatri hastaneleri ve sosyal bakım evlerinin yanı sıra, kişilerin karantinaya alındığı yeni kurulan çeşitli tesisler/bölgeler de dahil olmak üzere, özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu yerlerde çalışan personele özgü spesifik ve yoğun zorluklarla karşılaşmaktadır. Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (AIÖK), COVID-19 ile mücadele için katı tedbirler alınması yolundaki açık zorunluluğu kabul ederken, tüm yetkililere işkence ve insanlık dışı veya onur kırıcı muamelelerin kesinlikle yasak olduğunu hatırlatmak durumundadır...*” (CPT/Inf(2020)13).

12. Muhatap İdare tarafından başvuru dosyasına sunulan yazılı görüşte; ceza infaz kurumunun boru hatlarındaki tadilat nedeniyle plansız bir şekilde hem su hem de elektrik kesintisinin yaşandığı, bu durumun iş makinesi kazısı sırasında meydana gelen kaza sonucu ortaya çıktığı, ancak kısa bir sürede gereken onarım işlemleri gerçekleştirilerek mahpusların temel ihtiyaçlarının karşılanması adına çaba gösterildiği ifadeleri bulunmaktadır.

13. İnfaz kurumunda yaşanan su ve elektrik kesintileri hakkında tanzim edilen tutanak başvuru dosyasına sunulmuştur. Söz konusu tutanakta;

“Kars Açık Cezaevi sınırlarında bulunan su deposundan Kars T Tipi Kapalı Cezaevine gelen kullanım suyu boru hattında Çarşamba günü saat 11.00 civarında meydana gelen sızıntının tadilatı için açık cezaevi teknik personelin kontrolünde kepçe ile kazı yaptırılırken birkaç borunun hasar gördüğü, bu nedenle Kars Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna su verilemediği, bağlantılı şekilde Kars T Tipi Kapalı Cezaevine gelen elektrik hattının kablolarının kopması ve deforme olması sonucunda elektriklerin de kesildiği, oluşan arızanın ivedilik ile giderilmesi amacıyla kazı yapılan çukurun içindeki elektrik bağlantısının tamamen kesildiği, akabinde su tahliyesi de yapıldıktan sonra iş güvenliği açısından uygun ortam hazırlanarak elektrik arızasının giderilmesi işlemine başlandı ve saat 21:00 sıralarında elektrik kesintisinin geçici olarak giderildiği, oluşan su hattındaki boru patlağının geçici olarak tadilatının

yapılarak Kuruma geçici olarak su verildiği, Perşembe günü saat 10:00 ile 11:30 arasında elektrik bağlantısı güçlendirilerek izolasyonun sağlandığı ve elektrik arızası tamamen giderilmesinin akabinde su tesisatındaki bütün boru hatları onarımının füzyon kaynak ile tamamen onarıldığı ve saat 12:00 sıralarında su tesisatındaki arızanın da tamamen giderildiği, bütün arızalar giderilerek kazı yapılan alanın uygun şekilde kapatıldığı” ifadelerinin yer aldığı görülmüştür.

14. Başvuru ekinde yer alan tutanak göz önüne alındığında, Kurumda yaşanan su ve elektrik kesintilerinin İdarenin elinde olmayan nedenlerden kaynaklandığı ve İdare tarafından ortaya çıkan arızaların giderilmesi için gereken işlemlerin yapıldığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte, yaşananların tesadüfi bir şekilde başvuranın karantinaya alındığı döneme denk geldiği sabit olmuştur. Söz konusu açıklamalardan yola çıkıldığında, günlük yaşamda herkesin su ve elektrik kesintileri ile karşılaşmasının olağan bir durum olduğu ifade edilmelidir. Bu tür kesinti veya arızalar alıkonulma mekanlarında vuku bulduğunda ise idareler tarafından ivedi şekilde arızaların giderilmesine yönelik tedbirler alınması gerekmekte olup aksi durumda kötü muamele yasağına aykırılık gündeme gelebilmektedir.

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'in 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini ve bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/9, 28/9/2015, para. 86).

16. Bu çerçevede, somut başvuruya konu olan vakaların kötü muamele yasağına aykırılık incelemelerinde dikkate alınan "asgari şiddet seviyesini aşmadığı" değerlendirilmiştir. Nitekim yaşanan kesintilerin İdarenin elinde olmayan nedenlerden kaynaklandığı, bunların giderilmesi için gerekli işlemler yürütüldüğü ve söz konusu sorunun nihayetinde çözüme kavuşturulduğu anlaşıldığından incelenen başvuruda 6701 sayılı Kanun'un 9/1-i bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
- B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
- C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

17/10/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi